

Suomalaisen palvelu- ja koulutusjärjestelmän kipupisteet maahanmuuttajataustaisten nuorten näkökulmasta

Antti Kivijärvi
Nuorisotutkimusverkosto
antti.kivijarvi@nuorisotutkimus.fi

Taustaksi: palvelu- ja koulutusjärjestelmä monikulttuurisessa yhteiskunnassa

- 1990-luvun mullistukset: lama, hyvinvointipalvelujen kaventaminen & maastamuuttomaasta maahanmuuttomaaksi
- Tasa-arvo-, vähemmistö- ja kielipolitiikasta ”jälkimaahanmuuttoyhteiskunnan” politiikkaan
  - Maahanmuuttopolitiikka, maahanmuuttajapolitiikka ja monikulttuurisuuspolitiikka
- Pienin viilauksin kohti 2010-lukua → paljon on tehty mutta paljon on vielä tekemättä

Ensimmäinen ongelma: universalismi

- Erojen tunnistaminen: sukupuoli ja tulonjako
- Kaikille samat yleispalvelut: asiakkaat asiakkaina, nuoret nuorina ja oppilaat oppilaina
- Muiden erojen ja eriarvoisuuksien tunnistaminen vaikeaa
- Eriävät näkökulmat ja äänet eivät kuulu
- Esimerkki: vapaa-ajan toiminnan ulossulkevuus + sosiaalipalvelujen puutteet
- Yhdenvertaisuusajattelu poliittis-hallinnollisena retoriikkana, ei arjen käytäntöinä

Ojasta allikkoon: partikularismi

- Universaalien järjestelmien kuviteltu ”neutraalisuus” ja kulttuureidensa vangit
- Etnistäminen/kulttuuristaminen
  - Perheet ja yhteisöt ongelmana
  - Lähihoitajatytöt ja amispojat
  - Mihin valmistetaan?
  - Maahanmuuttajan figuuri ohjaa yksittäisiä työntekijöitä (ei organisatorisia linjauksia)
- Eriytetty työ ja erikoisosaajat
- Joko-tai vai sekä-että?

Toinen ongelma: sektorimallinen palvelujärjestelmä

- Sossu, kela, te-toimistot, terveystalvelut, kielikoulutus, opistot, aikuislukiot, valmistavat koulutukset, asumispalvelut, nuorisopalvelut, maahanmuuttovirasto, maahanmuuttopalvelut, ulkomaalaispoliisi...
- Pahimmillaan autetaan avuttomaksi
  - Tehdäänkö puolesta vai yhdessä?
  - Kohteliaasti hymyillen kohti seuraavaa virastoa
- Ensimmäinen polvi ja kokonaisvaltaisemman tuen tarve
  - Hankemaailma kuiluja silloittamassa, ei järjestelmää muuttamassa → etsivä työ ja monialaiset verkostot

Kolmas ongelma: nuoret ja rasismi

- Nuoruus intensiivisen sosiaalisuuden aikana
- Erilaiset näkemykset ja rasismin kokemusten näkymättömyys
- Vaikea puhua, vaikea tunnistaa → ”erilaisten keskinäinen solidaarisuus” tai ”ulkomaalaisen” identiteetin politisoituminen
- Rasismin kiistäminen vähemmistöänten vaintajana: ”meidän koulussa ei ole rasismia”
- Tunnistetaanko rasismin/syrjinnän merkitystä nuorten käyttäytymisen ja valintojen taustalla?

Mistä on lopulta kyse?

- Kulttuurisista kysymyksistä sosiaalisiin ja rakenteellisiin ulottuvuuksiin
- Kulttuurinen inklusio ja rakenteellinen eksklusio
- Suomen vaativat koulutus- ja työmarkkinat sekä yhteiskuntarakenteen nopea muutos
- Suomi uutena maahanmuuttomaana
  - Sosiaalinen nousu ajan (toisen polven) myötä?
  - Toisaalta myös odotukset kasvavat
  - Palvelu- ja koulutusjärjestelmä ratkaisevassa asemassa

Lopuksi: eikö jotain hyvääkin?

- Paljon hyvää (tahtoa)
  - Luotettavuus, auttamisen halu, turvallisuus ja avoimen syrjinnän puute
  - Viilaamisen jatkaminen (esim. valmistava lukiokoulutus ja joidenkin hanketoimintojen vakiinnuttaminen)
  - Herkistyminen vähemmistöihin kuuluvien näkemyksille

YHTEENVETO

1. Yhteisenä haasteina rakenteet (koulutus, työmarkkinat, palvelujärjestelmä) ja sosiaalinen ympäristö (ystävyyssuhteet, harrastukset).
2. “Suomalaisten talo. Ovi on kiinni.”
3. Suomen kieli ehdottomana menestyksen ehtona – tarvitseeko näin olla?
4. Kuuleminen ja kuunteleminen – näitä on opeteltava, jokaisen.
5. Monikulttuurisuus on sinussa, minussa ja meidän välillämme.
6. Paljon on tehty, paljon on tekemättä. Matka on kesken.